

ARISTO-

HOOFDREDACTEUR: HUB. CUYPERS Jr.

Raad van Redactie:

Dr. Aug. Cuypers - Hub. Cuypers Jr. - Mr. Henri van Haastert -
Wouter Lutkie priester - Mr. Herman Maas

INHOUD :

Wouter Lutkie, priester: Gebed tot God den Geest 221 —
Victor Radersma: Spiegelingen 224 — J. van Starckenburg: Eenige
historische Aanteekeningen over Vrijmetselarij 230 — Suggesta
235 (en 240) — Giulio de' Rossi dell' Arno: De Duce en zijn
Volk 237 — Wouter Lutkie „Soli Deo”-dag 241 — Aanteeke-
ningen (Criton: Historie en Mythe 249 — Over Africa's warme
Woestijnen en Rassen 251 — „Corsivi van Mussolini” V: Een
Toontje lager, Dichtertje 253 — Puntjes op de i's 254 — Bestaat
niet meer 254 — Sovjet Prestige 255 — Ton Kerssemakers en
Wouter Lutkie: Tegen Bedelarij 256 —

Spiegelingen

(MET SUBJECTIEVE QUALITEITEN)

1

Natuurlijk : men kan (moet) als historicus langen tijd „objectief” zijn, maar op het beslissend moment (het belangrijkste der geschiedschrijving en het beslissende voor den historicus) is men *per se* „subjectief”. — „Langen tijd”, n.l. zoolang als men bronnen bestudeert, feiten verzamelt, rangschikt etc. Maar zelfs bij dezen objectieven arbeid is een (haast on-schatbaar) subjectief element werkzaam, t.w. de mate van kortzichtigheid, scherpzinnigheid of ernst waarmede het werd verricht. Op het „beslissend moment” echter, daar waar tevens over zijn waarde of onwaarde als historicus beslist wordt, is hij noodzakelijk subjectief : hier moet hij „lire l'idée dans le fait”. Maar daarmede zijn wij tevens zooiets genaderd als een.... „mythe”, aangezien wij wel veilig kunnen aannemen dat „de wáre zin” van een stuk historie, dat het „ware gebeuren” van een stuk tijd wel altijd eenige, véle nuances anders is dan zijn beschrijving.

2

Alleen reeds het *s c h r i j v e n* van een stuk historie roept al een soort mythe in het leven. Men ga maar na hoe het *s a m e n d r i n g e n* der gebeurtenissen van een tijd (al is het maar van tien jaar) op enkele vellen papier het beeld der historie verminkt. Het is alsof men een schilderij zijn perspectief ontnemt en alles platdrukt, alsof men van een uitgestrekte verlatenheid alleen de twee huizen ziet. De saaiste periode krijgt op die manier nog een illusie van bewogenheid, en een „heroische” schijnt uit geen verveling, vertwijfeling of wanhopige burgerlijkheid opgebouwd. — Tegen dit „gigantic optical illusion” is geen kruid der objectiviteit gewassen.

3

Wij kunnen stellig aannemen, dat de subjectiviteit van een bepaald historicus hem ridiculiseert en ons verveelt. Ik betwijfel echter of, in dat geval, de objectiviteit een remedie is. Ik geloof integendeel, dat we even veilig kunnen aannemen, dat dezelfde ook als objectivus minstens zoo ridicuul en onverdragelijk is. Vgl. Nietzsche's „Der objektive Mensch”.

4

De vraag bij den historicus is niet „subjectiviteit” of „objecti-

viteit", maar: is hij een persoonlijkheid, een scheppende (herscheppende) geest. Een bevestiging van dezen vraag impliceert het recht der subjectiviteit en garandeert (om met ter Braak te spreken) „het objectief parfum" of (om met Huizinga te spreken) „de kritische wetenschap". Den onpersoonlijke, den onoorspronkelijke vraagt men hoogstens („contra-sentimentaal tuchtigend") zijn mond te houden. Tenzij men er den voorkeur aan geeft hem eenvoudig te passeeren.

5

Wat is een persoonlijkheid? Wel, dat is de objectief subjectieve! — Eigenlijk moest hij aan het hoofd staan van een stel objectieve daglooners, of, euphemistischer gezegd, aan het hoofd van een departement voor historische aangelegenheden.

6

Wie zal zeggen wat de historische waarheid is? Zij is in ieder geval affreus subjectief. Iedere waarheid (in dezen) is n.l. tijdverdrijf, en wat den tijd (de verveling) verdrijft is voor eenieder verschillend. Als een waarheid ónzen tijd (ónze verveling) niét verdrijft bestaat zij voor ons niet. Vandaar dat ieder de geschiedenis vanuit „zijn" gezichtshoek beziet, anders ziet, ten deele ziet, of niet ziet. Vandaar ook die lévendige „verscheidenheid". — Nu kan men dit alles wel uitspelen tegen de voorstanders der „volksche verbondenheid" (tusschen haakjes: één der factoren „die het bloote leven waarde verleen"), doch slechts wanneer men toegeeft dat dit ook voor de tégenstanders dier verbondenheid geldt, en precies zoo.

7

Wat zal een overtuigd gematigd-democraat van de vehemente reactie van het fascisme begrijpen, tenzij hij de „waarheid" omtrent de democratie zág (doch dan was hij, met zijn bekende eerlijkheid, geen democraat meer). Hoe zou nu een dergelijk man, gesteld dat hij historicus was — en wat kan men bij gematigde standpunten vaak beter veronderstellen — naar waarheid de historie zijner dagen kunnen verhalen. Hij zou het fascisme even gematigd begrijpen als hij de democratie gematigd aanhing, maar de historie zijner dagen zou hij zeker niet begrijpen.

Nietwaar, en zoo zitten we allen gevangen, ieder in zijn eigen eerlijke overtuiging, partijdigheid, persoonlijkheid. Van daaruit ziet, beziet en schrijft men: subjectief-objectief d.i. met de kinderlijke illusie geheel objectief te zijn, of objectief-subjectief, en in ieder geval alles maar ten deele zijnde zooals wij ook alles (in dit ondermaansche) maar ten deele zien. Tenzij... tenzij men de gunst van

God verkreeg der hoogste onpartijdigheid, doch deze veronderstelt een waarlijk bóven-partijdige p e r s o o n l i j k h e i d . Deze neem ik wel aan als werkelijkheid, zoo goed als ik Dante als werkelijkheid aanneem (ééns in de tweeduizend jaar), maar ik neem alleen niet aan, dat iedere historicus het boven-partijdige tot zijn persoonlijkheid kan maken. Ik ben er zelfs van overtuigd, dat 99% der historici als zij naar een boven-partijdig oordeel zouden streven, hun historisch scheppend genie zouden vernielen, precies zooals een dichter die zich de persoonlijkheid van een Dante zou willen toeëigenen. Men kan alleen straffeloos boven-partijdig zijn als boven-partijdigheid s a m e n v a l t met zijn eigen persoonlijkheid, — en eens in de tweeduizend jaar kan dat wel eens gebeuren. Gedurende den resteerenden tijd neme men genoeg met de min of meer verdienstelijken.

8

Men kan de historie misbruiken (verminken) om een bepaald aangehangen politiek beginsel, b.v. dat der volksche verbondenheid te verdedigen. Maar dit misbruik uitspelen om het beginsel verdacht te maken is het tegendeel van objectief of wetenschappelijk. Zelfs het beroep op de objectiviteit krijgt dan iets verdacht-subjectiefs, en dit te meer als over het beginselzelf een zorgvuldig stilzwijgen wordt bewaard.

9

Tenslotte weet iedere ingewijde, dat iedere herscheppende geest — om een betoog volkomen sluitend te maken (er hapert immers altijd wat ; de historie is lang niet zoo meegaande als men wel zou willen) — steeds hier of daar met feiten of omstandigheden moet goochelen. Zooals de verdienste van een gedicht is, dat men het werk eraan niet bemerkt, zoo is de charme van de geschiedschrijving dat men die koppige kanten, die omzeilde of verzwegen punten niet bemerkt, dat ze volkomen „gaaf” lijkt. Deze charme, het kon niet anders, ontbreekt aan het werk van Rosenberg geheel (doch ik kan hem om beter dingen waardeeren).

10

Sommige lieden meenen dat zij de subjectiviteit bij de geschiedschrijving verdedigen. In waarheid verdedigen zij geen subjectiviteit, nog minder de „mythe”, maar de geschiedschrijving vanuit een (nieuw) (geestdoodend) parti-pris. De mythe, de subjectieve visie van den een en belangrijk bij dien eene, wordt noodzakelijk een dom, bedompt én láf „vooroordeel” bij den ander. Hier wordt het s ú b j e c t i e v e een parfum (en zelfs een zeer goedkoop parfum). — Het is duidelijk. De opgaaf van ons leven is o n s z e l f te zijn, te veróveren

en, alles in ons opnemend, onszelf tegenover alles te hán dhaven. Dáárvoor is „moed” noodig. Elk epigonisme is echter de lafheid zichzelf in een ander te verliezen, kwijt te raken.

Wanneer men als historicus moeilijk een kans maakt neemt men zijn toevlucht tot de kans van een ander !

11

Het voornaamste (voor mij) bij de geschiedschrijving is de visie van den schrijver. Laat ze er maar naast zijn ! Laten twee p e r s o o n l i j k h e d e n maar diametraal tegenover elkaar staan in hun visie op een stuk historie. Ik ken dan misschien niet de waarheid over een stuk verleden, maar ik bezit daarmee een belangrijk stuk historie van het heden (ik denk aan Spengler en Rosenberg) ; ik heb daarmee geen zekerheid over 'n stel dooden, maar althans over twee prachtige lévenden. En wat zou ik beter kunnen wenschen ! — Ten slotte zoeken wij, wij outsiders en gij insiders, toch niet anders dan onszelf te v e r r i j k e n . — Ja, laat hem maar onhebbelijk en onverantwoordelijk, koppig en onredelijk subjectief zijn ; laat de heele historische wetenschap maar 'n oogenblik, desnoods 'n boek lang, desnoods een heele wereldgeschiedenis lang naar de maan gaan (objectieve daglooners genoeg die onmiddellijk aan een correctie beginnen te zweeten !) Er kunnen in een historisch werk belangrijker waarden aan de orde zijn dan historische juist- of onjuistheden. Laat ons steeds de gunst vragen een open oog te hebben voor de waarden waarvoor een schrijver, in laatste instantie, strijdt. Ook dit is een onpartijdigheid, en, afgezien van haar vruchtbaarheid, een pàssende, zelfs tegenover een schrijver als Rosenberg.

12

Ik ben tegen elke herhaling. Ik vind het prachtig als Criton in het geweer komt om de superioriteit van den latijnschen geest te bewijzen, maar als dat stel plukharende meelopers (waarmee iedere oorspronkelijke geest nu eenmaal omgeven schijnt te moeten worden) voor datzelfde standpunt „zijn” bewijzen gaat leveren (en dán slechts alleen om de illusie der éigen superioriteit nog 'n wijle te bestendigen), dan kan me de heele latijnsche geest plus deszelfs verdediging gestolen worden. Eén Criton is voldoende ; ook één Alfred Rosenberg (één Victor Radersma is misschien al te veel). Zoo ook : als iedereen zich met subjectieve visies aan de historie zet krijgt men eenzelfde onverteerbare ratjetoe als wanneer de heele wetenschappelijke onderwereld (dit is 99% der wetenschappelijke bovenwereld) met de „kritische wetenschap” aan de hand de historie nadert (verwijdert). Nog afgezien van het feit dat de critische wetenschap als alleen-zaligmakend dogma pre-

cies zooveel dysteleologieën kweekt als het dogma der subjectiviteit.

13

En dan, ja, natuurlijk, wij moeten door het heden het verleden leeren begrijpen. Maar hoevelen (hoe weinigen) der „wetenschappers” verstaan dit heden? — Voor de meesten, vooral voor de objectieven onder hen, blijkt het telkens weer... een mythe.

Desondanks is het mogelijk, dat van een en denzelfden Anton van Duinkerken door een en denzelfden Jan Engelman kon gezegd worden, zelfs in een en hetzelfde artikel: a) dat hij van nature te eenvoudig is om een gecompliceerden geest als ter Braak te verstaan, b) dat hij een uitmuntend historicus is. Men vraagt zich af, hoe zulks mogelijk is, daar toch de heele historie door tien maal gecompliceerder geesten dan ter Braak (overigens een der weinige „moedige intellecten” in de historie van het heden) werd opgebouwd.

14

En dan, ja, natuurlijk, wij moeten met het verleden en zijn „lessen” in het heden staan en strijden. Maar hoevelen (hoevélen) keeren niet juist tot dat verleden in om op een fatsoenlijke manier van het heden af te zijn, en blijken, tenoverstaan van het heden, de lesjes van het verleden glad vergeten. Dezulken staan soms prachtig subjectief, geheel oorspronkelijk, tegenover het verleden, maar bewaren tegenover het heden liever de veilige... objectiviteit: terzij de horden!

Zoo is het mogelijk, dat iemand, die de Dietsche eenheid op historische gronden verdedigt, den Dietschen s t r i j d — zooals deze thans aan de orde werd gesteld — afwijst op grond van het feit dat men dergelijke zaken moet laten „wórdén” (terwijl de heele historie — o lesje — het werk is van... mákers!)

15

„Het ware historisch enthousiasme bestaat in liefde voor het verleden omwille van het verleden, zooals die in een Gibbon en een Gregorovius bij het zien der Romeinsche ruines werd opgewekt.” Behalve een argelooze contradictio bevat deze zinsnede, dit pleidooi voor de objectiviteit, een niet bijzonder complimenteuse karakteristiek van den historicus. Immers, wat te denken van den historicus die met eenzelfde voorkeurloos genoeg (het verleden om het verleden) de historie der Pygmeeën bestudeert als die der Romeinen. Met een dergelijke objectiviteit, met een dergelijk onpersoonlijk enthousiasme wordt men misschien wel een (historisch waardeerbaar) détail-vorscher (daglooner der historie),

maar geen geschied-schrijver (heerscher der historie).

De contradictio? Hoe kan men het verleden bestudeeren omwille van het verleden als dit enthousiasme eerst werd gewékt door de ruines der Romeinsche beschaving.

En dan : indien men de glorieuse ruines der Romeinsche beschaving gezién heeft, schrijft men geen historie meer omwille van de historie, maar uitsluitend om de gróótheid van dat verleden op te roepen, binnen te dringen, te demonstreeren ; de grootheid welke haar ruines plotseling en prachtig openbaarden. Doch wat is deze openbaring anders dan een subjectieve visie? En het is déze visie, die een historicus aan den arbeid zet.

Alleen als men de ruines van Rome ziende niét gezien heeft, tigt men aan den arbeid als een noest daglooner ; doch de historie die men dán schrijft is beslist het aankijken niet waard.

16

Soms kan men zijn oogen niet gelooven. Dat gebeurt b.v. wanneer men, na langen tijd door zijn bril te hebben gekeken (op het zoo kalmeerende papier, dat zelden iets anders dan zékerheden kent), plotseling, met zijn gedachten afdwalend, in zijn bril kijkt en zijn monstrueus vergroofde en behaarde huid plus een enorm stuk oog gewaar wordt, 'n soort roofdier-oog dat ons even strak aanstaart als wij het — eenigszins gechoqueerd — gadeslaan.

Iets dergelijks gebeurt ook wanneer men Criton, na vele bladzijden waarin het Duitsche Nationaal Socialisme van onder tot boven en van boven tot onder werd afgemaakt, plotseling met een ik-vermoed-zeer-laconiek gezicht ziet verkondigen dat het „onmiddellijk (moet) opvallen, dat het Nationaal-Socialisme grootendeels is opgebouwd uit vreemd, bijzonderlijk Fransch, 'Gedankengut'.”

Iets dergelijks gebeurt ook, als men zichzelf in de spiegelingen van het water beziet. — Maar zouden de spiegelingen niet van eenzelfde (verontrust) ongeloof bevallen, als zij hun overhangend oer-beeld zagen? Gelukkig kunnen zij zich over die correcte, affe-verschijning daar in de lucht geruststellen met de zekerheid waarvan ook wij maandelijks uitgaan : „il n'y a point d'homme dans le monde.” Hier (in het water) niet, — en ook daarginds niet in wat men de werkelijkheid pleegt te noemen.

En wij, kom, wij gelooven immers ook niet in die affe tronies (evenmin als Erich Wichman). En of hij nu over de historie hangt of over het water, de affe objectieve mensch is noch in de spiegelingen aanwezig, noch daarboven : in de lucht.